

Analiza pristupačnosti - Prijedor

Izdavač:

Caritas Bosne i Hercegovine

Za izdavača:

Mons. Tomo Knežević

Pripremili:

Jadranka Desnica, Zlatko Malić, Suvad Zahirović, Fikret Zuko i Željko Volaš.

Sadržaj

1.	Uvod	3
1.1.	Projekt Access	3
1.2.	Analiza pristupačnosti	3
1.3.	Uvod u pristupačnost.....	4
1.4.	Kratki pregled zakonskog okvira u BiH	6
2.	Rezultati analize pristupačnosti	8
2.1.	Gradska ljekarna „16. Maj“	9
2.2.	Ljekarna „Kozara“	10
2.3.	Centar za socijalni rad	11
2.4.	Policajska uprava Prijedor /CIPS/	12
2.5.	Dom zdravlja Prijedor.....	13
2.6.	Fond za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske.....	14
2.7.	FRIZERSKI SALON „RANKA“	15
2.8.	Galerija „Sreten Stojanović“	16
2.9.	GRADSKA UPRAVA.....	17
2.10.	Gradski park	18
2.11.	Hotel „Prijedor“.....	19
2.12.	Centar za prikazivanje filma KOZARA	20
2.13.	MARKET JOVIĆ.....	21
2.14.	Raskrižje	22
2.15.	RESTORAN „RIBARSKA PRIČA“	23
2.16.	UGOSTITELJSKI OBJEKT „DOWNTOWN“	24
2.17.	ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE – FILIJALA PRIJEDOR.....	25
3.	Dodatak - Obrazac za analizu pristupačnosti	26

“Objavljivanje ovog dokumenta financirano je grantom Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država (Department of State). Mišljenja, nalazi i zaključci koji su ovdje navedeni pripadaju autorima i ne odražavaju nužno mišljenja, nalaze i zaključke Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država.“

1. Uvod

1.1. Projekt Access

Caritas Bosne i Hercegovine zahvaljujući potpori Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini realizira projekt Access – *pristupačnost za osobe s invaliditetom*. Radi se o još jednom značajnom projektu koji *Caritas* Bosne i Hercegovine provodi s ciljem unaprjeđenja životnih uvjeta za osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Projekt Access stavlja naglasak na pristupačnost, osobito na arhitektonsku pristupačnost, sukladno članku 9. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda. Projekt je povezan s nizom strategija i akcijskih planova na domaćoj razini, te s 13. prioritetom Europske komisije u procesu integracije Bosne i Hercegovine u Europsku uniju.

1.2. Analiza pristupačnosti

Analiza pristupačnosti provodit će se u 15 lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini, i to: Vogošća, Tuzla, Mostar, Goražde, Travnik, Bihać i Livno (Federacija Bosne i Hercegovine), Bijeljina, Prijedor, Doboj, Trebinje, Foča, Banja Luka i Istočno Sarajevo (Republika Srpska), te Brčko distrikt BiH. Analizom će se obuhvati 10 – 15 javnih objekata i javnih površina na području svake od navedenih zajednica. Planirano je analizirati pristupačnosti u objektima poput: javne uprave (općinske, gradske, kantonalne), objekata ustanova i javnih službi (služba za zapošljavanje, dom zdravlja, centar za socijalni rad, škole i sl.), kulturnih i/ili sportskih objekata (kazalište, knjižnica, kino, dom kulture, sportska dvorana itd.), ugostiteljskih objekata (hotel, motel, restoran i sl.), javnih površina poput šetnice, parka i prometnice i raskrižja.

Iako broj lokalnih zajednica nije dovoljan za općenitu analizu pristupačnosti u cijeloj Bosni i Hercegovini, a također ni broj planiranih objekata u pojedinim lokalnim zajednicama, vjerujemo da će ova analiza pomoći kako bi se javnost bolje upoznala s problemom pristupačnosti. Analiza i cijeli projekt će dati svoj doprinos u izgradnji inkluzivnog i pristupačnog okruženja za osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Nadamo se da će rezultati analize pomoći da se još jednom, na argumentirani način, ukaže na problem nepristupačnog okruženja, te da će donositelji odluka, kao i nadležne službe, reagirati sukladno svojim mogućnostima.

1.3. Uvod u pristupačnost

Pristupačnost je jedan od ključnih preduvjeta za uživanje prava i dostojanstva osoba s invaliditetom. Pitanjima otklanjanja prepreka, nesmetanog kretanju i korištenju otvorenih prostora, te prostora javnih i privatnih zgrada namijenjenih javnosti, počela se posvećivati značajnija pažnja još sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća, a naročito nakon povećanja broja osoba s invaliditetom čiji je invaliditet bio uzrokovan različitim nezgodama, ratovima i drugim uzrocima.

Zbog isključenosti osoba s invaliditetom koja je uzrokovana arhitektonskim preprekama, osobe s invaliditetom prepoznate su i postale vodeća skupina za zagovaranje kreiranja standarda čijom bi se primjenom osiguralo da javni prostori različitih namjena postanu dostupni i osobama s invaliditetom. Društvo je brzo prepoznalo prednosti primjene univerzalno dizajniranih i izgrađenih javnih prostora za puno veći broj korisnika nego što su to samo osobe s invaliditetom.

Već početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća razvijeni su prvi ISSO međunarodni standardi pristupačnosti koji su nakon toga preuzeti i ugrađeni u zakonsku regulativu velikog broja država svijeta. Zbog brzog napretka tehnologije i ukupnog razvoja društva, standardi pristupačnosti nužno su trebali reviziju i uključivanje napretka u propisivanje normi koje se prilikom projektiranja i građenja moraju poštivati, a kako bi se osigurao nesmetan pristup i korištenje različitih prostora namijenjenih javnosti bez prepreka. Dva su ključna koncepta na kojima počivaju međunarodni standardi pristupačnosti:

- ✓ Koncept zasnovan na „načelima univerzalnog dizajna“, što podrazumijeva takva tehničko-tehnološka i građevinska rješenja koja osiguravaju korištenje bez potrebe za dodatnom prilagodbom ili nekim vidom potpore za najveći mogući broj građana.
- ✓ Koncept zasnovan na dizajnu koji uzima u obzir potrebe pojedinih skupina korisnika i sukladno njima se dizajniraju određena arhitektonska i tehničko-tehnološka rješenja u prostorima javne namjene.

Značaj pristupačnosti prostora, transporta, tehnologija i informacija, te usluga i odgovarajućih pomagala vidljiv je iz same definicije fenomena invaliditeta u preambuli u točki E. i u članku 1., st. 2. u definiciji osoba s invaliditetom Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda. Obje definicije prepoznaju „prepreke“ koje kreira društvo kao ključni razlog za onemogućavanje punog sudjelovanja i uživanja prava i dostojanstva koja su

osobama s invaliditetom kao ljudskim bićima zagarantirana svim međunarodnim pravnim dokumentima kojima se regulira područje ljudskih prava.

Dodatno, članak 9. Konvencije propisuje obveze državama članicama koje trebaju ispuniti kako bi osigurale puno i nesmetano sudjelovanje osoba s invaliditetom u korištenju dobara, informacija i tehnologija, te usluga namijenjenih svim građanima. Pristupačnost je jedno od pitanja koje prožima cijeli sadržaj Konvencije i prepoznata je kao preduvjet za ostvarivanje svih prava osoba s invaliditetom i osiguravanje preduvjeta za jednake mogućnosti i puno sudjelovanje u zajednici.

Nakon pregleda Inicijalnog izvješća o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom pred Odborom za prava osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda koji je Bosna i Hercegovina prezentirala u travnju 2017. godine, Odbor je državi Bosni i Hercegovini preporučio da osigura primjenu Konvencije u području pristupačnosti na način da:

- ✓ (18.) je Odbor zabrinut što ne postoji sveobuhvatna strategija pristupačnosti niti zakoni s efektivnim sankcijama koji bi bili usklađeni na svim razinama, te što je navedeno da većina javnih zgrada i ustanova, s posebnim osvrtnom na one koji pružaju besplatnu pravnu pomoć i/ili, naročito usluge za osobe s invaliditetom, kao i javni prijevoz, nisu pristupačni. Također je zabrinut što se usluge masovnih elektroničkih medija ne pružaju u formatu koji je dostupan osobama s invaliditetom;
- ✓ (19.) Odbor preporuča da Država potpisnica:
 - usvoji sveobuhvatnu strategiju pristupačnosti i akcijski plan s dovoljnim proračunom, učinkovitim mehanizmom za praćenje i mjerilima za uklanjanje prepreka s izvršnim i učinkovitim sankcijama za nepoštivanje.
 - promovira univerzalni dizajn za sve zgrade, javne službe i javni prijevoz,
 - osigura pristupačno informiranje i pristupačne medije, s posebnim osvrtnom na elektroničke medije, u skladu s općim komentarom br. 2 (2014) o pristupačnosti (čl. 9.),
 - obrati pažnju na vezu između članka 9. Konvencije i ciljeva 9, 11.2 i 11.7 iz dokumenta *Ciljevi održivog razvoja*.

U dokumentu *Ciljevi održivog razvoja* (SDG) koji je Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila 2015. godine, u ciljevima koji se odnose na prepoznavanje potrebe osiguravanja pune uključenosti i sudjelovanja osoba s

invaliditetom, naročita se pažnja posvećuje pitanjima pristupačnosti. Ovo je posebno naznačeno u cilju 11 o razvoju dostupnih i održivih zajednica koje uključuju sve i osiguravaju jednake prilike za sve, te u ciljevima 4 o obrazovanju, 6 o pravu na rad i 9 o pravu na dostupnost informacija i novih tehnologija za sve.

Još i prije stupanja na snagu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, neke od vodećih država svijeta, poput Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i drugih, usvojile su zakone kojima se zabranjuju svi vidovi diskriminacije osoba s invaliditetom, što je prvenstveno osiguralo brzi proces uklanjanja arhitektonskih prepreka za pristup osobama s invaliditetom najvećem broju javnih prostora i zgrada.

Na razini Europske unije, početkom dvadeset i prvog stoljeća usvojene su direktive o pravima putnika s različitim vrstama invaliditeta u željezničkom, pomorskom i zračnom prometu, a zahvaljujući snažnom zagovaranju organizacija osoba s invaliditetom su u Europskom parlamentu usvojene i direktive o pristupačnosti *web*-stranica javnih tijela osobama s različitim vrstama invaliditeta, kao i Direktiva o pristupačnosti roba i usluga, čime je stvoren pravni okvir za propisivanje obveze državama članicama Unije da prilagode ili usvoje zakonodavstvo koje će u ključnim područjima života primjenjivati standarde arhitektonske, pristupačnosti informacija i tehnologija, te pristupačnosti usluga.

Trenutačno je za područje arhitektonske pristupačnosti na snazi ISSO standard: ISO/TR 22411. Zbog tehnološkog napretka ovi se standardi revidiraju svake četiri godine, a kreirao ih je tim međunarodnih stručnjaka priznatih za područje dizajna u različitim područjima.

1.4. Kratki pregled zakonskog okvira u BiH

Nadležnosti iz područja pristupačnosti u Bosni i Hercegovini podijeljene su između više razina vlasti. Dijelom se pitanja za pristupačnost prometa, te elektroničkih medija i javnih operatora reguliraju na razini Bosne i Hercegovine. Arhitektonska pristupačnost zakonski je regulirana u Federaciji Bosne i Hercegovine na razinama entiteta i kantona, a u Republici Srpskoj na razini entiteta.

Također, u dijelu primjene i nadzora, općine i gradovi imaju djelomičnu nadležnost za pitanja pristupačnosti. Na temelju entitetskih zakona o prostornom uređenju i građenju Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, te Brčko distrikta BiH, usvojeni su podzakonski akti kojima se izravno

propisuju obvezni standardi pristupačnosti za projektiranje i građenje bez arhitektonskih barijera.

U Federaciji Bosne i Hercegovine je 2009. godine usvojena *Uredba o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uvjetima i normativima za sprječavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih prepreka za osobe s umanjenim tjelesnim mogućnostima*. U Republici Srpskoj je 2014. godine usvojen *Pravilnik o tehničkim standardima planiranja, projektovanja i izgradnje objekata*, kojima se osigurava nesmetano kretanje i pristup osobama s invaliditetom.

Za potrebe ovog priručnika i buduće analize pristupačnosti preuzeli smo ključne standarde pojedinih elemenata pristupačnosti iz Uredbe Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, kako bi poslužili kao osnova za procjenu poštivanja standarda pristupačnosti prostora koji će se analizirati.

2. Rezultati analize pristupačnosti

U Prijedoru je izvršena je analiza pristupačnosti 17 objekata i ustanova: Gradska uprava Grada Prijedor, Ministarstvo unutrašnjih poslova - Policijska uprava Prijedor, Zavod za zapošljavanje filijala Prijedor, Javna ustanova Centar za socijalni rad, Centar za prikazivanje filma „Kozara“ (kino/bioskop), Galerija „Sreten Stojanović“, Javna ustanova Dom zdravlja Prijedor, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske, raskrsnica (najprometnija u gradu), gradski park, ugostiteljski objekt, restoran, Hotel Prijedor, frizerski salon, dvije apoteke i market.

Osnovne aktivnosti u analizi su bile: kontaktiranje i traženje suglasnosti od predstavnika javnih službi i ustanova, fotografiranje javnih površina gdje suglasnost nije potrebna, obilazak i fotografiranje javnih ustanova i, kulturnih, ugostiteljskih objekata, popunjavanje upitnika, izrada završnog izvještaja analize pristupačnosti i dostavljanje materijala koordinatoru projekta.

Generalni zaključak je da su grad Prijedor i objekti i javne ustanove u gradu djelomično prilagođene, s naglaskom da je u većini objekata prizemlje ili prvi kat u potpunosti prilagođen kada je arhitektonska pristupačnost u pitanju. U većini objekata nije dostupan toalet za stranke, tako i za osobe s invaliditetom. Hotel Prijedor je najpristupačniji i najprilagođeniji objekt za osobe s invaliditetom uz napomenu da nemaju prilagođen toalet ni u holu, niti u sobama. Za osobe s oštećenjem sluha niti u jednom objektu nema tumača za gestovni jezik. Također, nigdje u gradu nema taktilne staze za osobe oštećenog vida, a obilježja na Brajevom pismu jedino imaju u liftu Hotela Prijedor koji ima i zvučnu signalizaciju. Stambene zgrade koje su izgrađene posljednjih nekoliko godina imaju pristup kosom ravni i lift za etaže.

Kada je grad Prijedor i pristupačnost osobama s invaliditetom u pitanju, potrebno je osigurati neometan pristup na gornje etaže objekata javnih službi, napraviti toalete za osobe s invaliditetom, osigurati tumača znakovnog jezika za osobe s oštećenjem sluha ili osmisliti drugi način komunikacije, ugraditi taktilne staze za kretanje osoba s oštećenjem vida, ugraditi zvučne semafore i osigurati informacije na Brajevom pismu u javnim ustanovama gdje se ostvaruju određena prava i ispunjavaju obveze građana.

Analizu i izvještaj uradila: Jadranka Desnica

2.1. GRADSKA LJEKARNA „16. MAJ“

Ljekarna „16. Maj“ se nalazi se u prizemlju stambene zgrade izgrađene osamdesetih godina prošlog stoljeća. Ljekarna je od centra grada udaljena oko 200 m, a nalazi se u ulici Vuka Karadžića broj 31.

Objekt je u potpunosti nepristupačan osobama s invaliditetom. U blizini nema javnog ni namjenskog parkinga od kojeg bi se lako moglo doći do objekta. U blizini ne postoje taktilne oznake niti zvučna signalizacija, tako da je slijepim i slabovidnim licima otežano kretanje i snalaženje. Objektu može pristupiti pješice, bez većih prepreka za korisnike kolica. Ulaz u objekt nije pristupačan jer se ispred nalazi stepenica. Nema kose ravni, što znači da osobe s invaliditetom koje su korisnici invalidskih kolica ne mogu ući u ovu ljekarnu. Vrata su šira od 90 cm i otvaraju se ka vani. Prostor unutar ljekarne predviđen za kupce je prilično uzak. Prodajni pult je standardne visine i nije prilagođen osobama s invaliditetom. Toalet postoji, ali ga koristi samo osoblje zaposleno u ljekarni i on nije pristupačan. Osoblje nije obučeno za rad s osobama s invaliditetom i dobro bi im došla edukacija.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do objekta.
- ✓ Napraviti kosu ravan na ulasku u objekt.
- ✓ Spustiti i prilagoditi jedan dio prodajnog pulta.
- ✓ Obučiti osoblje za rad s osobama s invaliditetom.

2.2.LJEKARNA „KOZARA“

Ljekarna „Kozara“ Prijedor se nalazi u centru grada, na šetnici, u ulici Kralja Petra I Oslobođioca broj 25. Ljekarna je smještena u prizemlju zgrade blizu koje ne postoji parking. Ovaj objekt je djelomično pristupačan.

Ulaz i prostor su pristupačni za manuelna invalidska kolica, ali električna ne bi mogla pristupiti u unutrašnjost ljekarne zbog niskog stepenika na ulazu i prisutnih neravnina, kao i uskog prolaza do vrata. Ispred glavnog ulaza su tri stepenice koje otežavaju kretanju odnosno prilaz osobama s invaliditetom, posebno korisnicima kolica i teško pokretnim osobama. Na sporednom ulazu nalazi prilazna rampa.

Unutrašnjost je prostrana, ali se pult nalazi na naprilođođenoj visini za osobe s invaliditetom. Toalet postoji, ali nije pristupačan osobama s invaliditetom i koristi ga samo osoblje ljekarne. Iako bi im dobro došla obuka za komunikaciju s osobama s invaliditetom, osoblje je ljubazno i uvijek spremno pomoći.

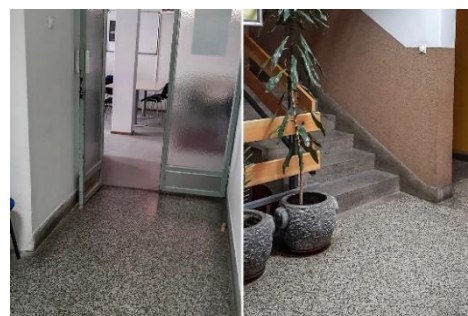
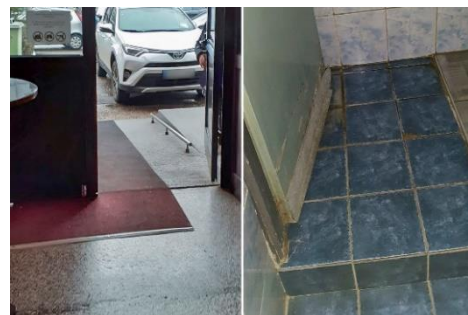

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilnu traku do objekta.
- ✓ Prilagoditi prilaznu rampu ispred ljekarne, odnosno napraviti pristupačan ulaz.
- ✓ Prilagoditi jedan dio prodajnog pulta.
- ✓ Obučiti osoblje da rad s osobama s invaliditetom.

2.3.CENTAR ZA SOCIJALNI RAD

Javna ustanova Centar za socijalni rad Prijedor je objekt na dvije etaže. Čine ga prizemlje i jedan kat. Objekt je montažne gradnje, napravljen sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Nalazi se u neposrednoj blizini šetnice u centru grada, u ulici Oslobođilaca broj 8, u čijoj se blizini nalazi parking s oblježenim mjestima za osobe s invaliditetom. Rezultati provedene analize su pokazali da je prizemlje objekta pristupačno, dok prvi kat nije. Na ulazu se nalazi montažna kosa ravan. Hodnici su dovoljne širine. U prizemlju se nalaze prijemni ured, šalter za informiranje, prijem zahtjeva, kao i služba općih poslova. U sali za sastanke se primaju stranke - korisnici kolica, jer nema dizala za pristup prvom katu. U tom slučaju, socijalni radnik ili druga stručna osoba mora sići s kata kako bi primila stranku na razgovor. Uposlenicima to nije problem i redovno izlaze u susret, ali bi voljeli da ih se obuči za rad s osobama s invaliditetom. Centar za socijalni rad Prijedor nema uposlenog tumača za gluhe i nagluhe osobe. Toalet nije pristupačan korisnicima invalidskih kolica, jer se na ulazu nalazi jedan stepenik. Kat objekta je u potpunosti nepristupačan jer zgrada nema dizalo.

Preporuke:

- ✓ Napraviti pristupačan toalet.
- ✓ Postaviti podiznu platformu za prvi kat.
- ✓ Obučiti osoblje za rad s OSI.
- ✓ Ugraditi taktilne trake, zvučne i svjetlosne oznake.

2.4.POLICIJSKA UPRAVA PRIJEDOR /CIPS/

Policijska uprava Prijedor ima vlastitu zgradu. Objekt je zidane gradnje i nalazi se u neposrednoj blizini šetnice u centru grada, u ulici Akademika Jovana Raškovića broj 4. Objekt je djelomično pristupačan za osobe s invaliditetom.

Prilaz objektu je moguć, nema velikih prepreka, ali nema ni taktilnih traka.

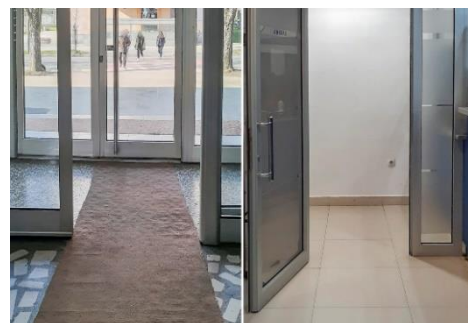
Na ulazu se nalazi šest stepenica, ali je bočno izgrađena polukružna kosa ravan adekvatnog nagiba. Ulazna vrata se otvaraju ka vani i prilično su teška.

Prizemlje objekta je pristupačno, dok katovi nisu za korisnike kolica jer zgrada nema dizalo. Info pult nije podešen na odgovarajuću visinu, kao ni pult u šalter sali. Aparat za izdavanje brojeva je visine koja odgovara visini osobe s invaliditetom koja je korisnik kolica. Toalet nije prilagođen niti je dostupan strankama. Na katovima su uredi načelnika, inspektora i raferenata. U prizemlju se nalazi i prijemni ured za prijave u nadležnosti policije. Ured je pristupačan za OSI, nema prag, ima dovoljno prostora, stol je odgovarajuće visine.

Za lica oštećenog sluha nema osiguran tumač na znakovni jezik. Osoblje je ljubazno.

Preporuke:

- ✓ Prilagoditi toalet za osobe s invaliditetom.
- ✓ Ugraditi dizalo za pristup katovima.
- ✓ Uposliti tumača znakovnog jezika.
- ✓ Postaviti Brajeve oznake na aparatu za brojeve.

2.5.DOM ZDRAVLJA PRIJEDOR

Dom zdravlja Prijedor nalazi se u blizini šetnice u centru grada i proteže se na dvije etaže. Prilaz objektu za korisnike invalidskih kolica je vrlo otežan jer je kosa ravan za penjanje na trotoar nepravilno urađena. Pristup prizemlju je u potpunosti prilagođen (ima sedam stepenika, ali je izgrađena i kosa ravan). Vrata se teže otvaraju na sva četiri ulaza. Laboratorij i ambulanta za rentgen su prilagođeni, ali ne i toalet čija su vrata uska a prostor mali i skučen. Uposleni u Domu zdravlja Prijedor su 2007/2008. godine prošli obuku i dobili certifikat za rad s osobama s invaliditetom. Mlađi kadar, koji se zaposlio nakon tog razdoblja nije prošao nikakvu obuku. Također, treba napomenuti da Dom zdravlja Prijedor nema tumača za gestovni jezik. U zgradi se nalazi i ambulanta Hitne pomoći koja je pristupačna za osobe s invaliditetom. Ambulanta je za Dom zdravlja vezana hodnikom u kojem je postavljena kosa ravan s većim nagibom od standardno propisanog. Nema dizala za pristup katovima, na prvom su katu ambulante porodične medicine, a na drugom uprava i dio ambulanti.

Preporuke:

- ✓ Postaviti dizalo za pristup gornjim etažama (s vanjske strane).
- ✓ Osigurati pristupačan toalet.
- ✓ Prilagoditi kosu ravan za penjanje na trotoar u blizini parking mjesta.
- ✓ Uposliti tumača za znakovni jezik.
- ✓ Organizirati obuku za osoblje.

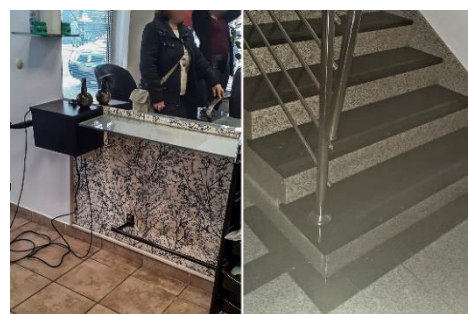

2.6.FOND ZA REHABILITACIJU I ZAPOSŁJAVANJE INVALIDA REPUBLIKE SRPSKE

Ovaj objekt udaljen je 400-500m od centra grada, a njegove prostorije nalaze se u prizemlju i dijelom na prvom katu stambene zgrade. Objektu se može pristupiti pješice, bez barijera. Parking za OSI ne postoji. Objekt je djelomice arhitektonski pristupačan za osobe s invaliditetom, s obzirom na to da se u prizemlje zgrade može ući pomoću kose ravni (rampe). Kat nije dostupan za korisnike kolica jer zgrada nema dizalo. Na katu se nalaze uredi uprave i ravnatelja Fonda. Toalet nije dostupan strankama. Osoblju uposlenom u Fondu dobro bi došla edukacija za rad s osobama s invaliditetom. U prizemlju objekta se nalaze dva velika ureda. Jedan se koristi za sastanke i veće skupove za potrebe Fonda, dok su u drugom uredu smještena dva službenika uposlena u administrativnoj i tehničkoj službi. Međutim, na ulaznim vratima Fonda koja vode na kat do ureda nalazi se visoka stepenica koja je prepreka za korisnike invalidskih kolica. Vrata su dovoljne širine, a u stubištu je 16 stepenika koji nemaju alternativu (nema prostora za ugradnju dizala). Uredi u prizemlju su pristupačni jer je ugrađena kosa ravan. Vrata se otvaraju ka vani. Prostor u uredu je adekvatan i pristupačan osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Prilagoditi i obezbijediti toalet
- ✓ Pronaći rješenje za ugradnju dizala (sa spoljnje strane zgrade) za pristup katu
- ✓ uposliti tumača gestovnog jezika (barem povremeno).

2.7.FRIZERSKI SALON „RANKA“

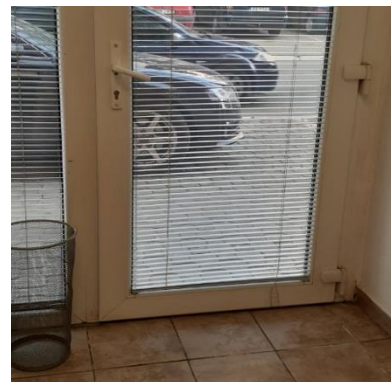
Frizerski salon „Ranka“ se nalazi na oko 400 metara od centra grada, u ulici 43. krajiške brigade bb. Nalazi se u takozvanoj „Metro“ zgradi koja je izgrađena devedesetih godina.

U blizini objekta nema parkinga s mjestima označenim za osobe s invaliditetom, blizu objekta nema taktilnih oznaka niti zvučnih semafora. Ovaj frizerski salon je pristupačan za osobe s invaliditetom, za razliku od većine drugih salona u gradu. Nalazi se u prizemlju stambene zgrade i lako mu je prići.

Ulazna vrata su dovoljne širine da motorna i manuelna invalidska kolica mogu ući u prostor. Na ulaznim vratima je niski prag, koji nije prepreka za ulazak.

U prostoriji salona ima dovoljno prostora za čekanje, kao i pružanje usluga. Stolice su mobilne i mogu se pomjeriti u stranu kako bi osoba s kolicima prišla pultu čija je visina prilagođena. Toalet je predviđen samo za osoblje salona, ali ne i za klijente, pa ni za osobe s invaliditetom.

Osoblje salona je vrlo ljubazno i susretljivo, ali nije obučeno za rad s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

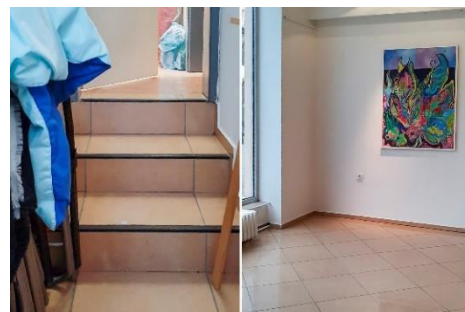
- ✓ ugraditi taktilne trake do ulaza u objekt
- ✓ obezbijediti prilagođeni toalet
- ✓ prilagoditi mobilijar u salonu osobama s invaliditetom

2.8. GALERIJA „SRETEN STOJANOVIĆ“

Galerija „Sreten Stojanović“ nalazi se na šetnici u centru grada, na adresi Kralja Petra I Oslobođioca bb. U blizini objekta nema javnog niti namjenskog parkinga od kojeg se lako može doći do objekta. U blizini objekta nema taktilnih traka niti zvučnih semafora. Galerija je jedan od kulturnih objekata koji je pristupačan za osobe s invaliditetom. Prilaz je ravan, a na samom ulazu se nalazi stepenik, visine do pet centimetara, koji bi mogao predstavljati problem korisnicima električnih kolica. Ulazna vrata se otvaraju ka unutra. Centralna prostorija je izložbena sala. Slike su na visini od oko jedan i po metar. U ovoj prostoriji se održavaju književne večeri, mini akustični koncerti i slični kulturni događaji i ovaj je prostor pristupačan osobama s invaliditetom. Toalet ima nekoliko stepenika te nije pristupačan za korisnike kolica, odnosno teško je pristupačan i za slijepe osobe i osobe oštećenog vida. Uposleni su veoma ljubazni i spremni na pomoć i suradnju, ali nisu obučeni za rad s osobama s invaliditetom te bi im dobro došla edukacija.

Preporuke:

- ✓ ugraditi taktilne trake do ulaza u objekt
- ✓ obezbijedio ulazak u toalet bez prepreka
- ✓ prilagodio ulaz korisnicima električnih kolica
- ✓ educirati zaposlenike o radu s osobama s invaliditetom

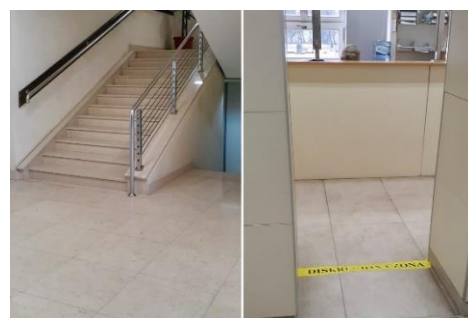

2.9. GRADSKA UPRAVA

Gradska uprava Grada Prijedor je objekt na četiri etaže. Čine ga visoko prizemlje i tri kata. Objekt je zidane gradnje, nalazi se u neposrednoj blizini šetnice u centru grada, u ulici Trg Oslobođenja broj 1. Objekt na bočnom ulazu (za stranke) ima šest stepenika, ali je postavljena podizna platforma tako da korisnici kolica i teško pokretne osobe imaju pristup prizemlju, gdje se nalazi info pult (s prilagođenim mjestom za popunjavanje formulara i obrazaca), šalter sala za ovjere dokumenata, prijem podnesaka, šalter s visokim pultom i matični ured. Uposleni su voljni pomoći, ali nisu obučeni za rad s osobama s invaliditetom. Gradska uprava nema uposlenog tumača za gluhe i nagluhe osobe. Toalet nije dostupan strankama/klijentima. Katovi objekta su u potpunosti nepristupačni s obzirom na to da nema dizala. U slučaju da osobama s invaliditetom treba stručna pomoć oko informiranja i ostvarivanje njihovih prava i interesa, stručni kadar se mora pozvati da siđe u prizemlje i obavi razgovor s njima- u prostoriji gdje se nalazi info pult i gdje je konstantna cirkulacija ljudi.

Preporuke:

- ✓ prilagoditi jedan dio pulta na visinu predviđenu za korisnike kolica
- ✓ ugraditi dizalo za pristup gornjim katovima (sa spoljne strane, jer u unutrašnjosti nema adekvatnog prostora za isti)
- ✓ Napraviti obuku za uposlenike
- ✓ Uposliti tumača za gluhe i nagluhe osobe (makar povremeno)

2.10. GRADSKI PARK

Ovaj park se nalazi u centru grada Prijedora, 100 metara od šetnice, u ulici Miloša Obrenovića bb i omiljeno je mjesto za odmor i šetnju. Gradski park je veoma često posjećen, jer se nalazi u samom centru grada. Šetačke staze su široke i prostrane, a postavljene su tako da predstavljaju prečicu i poveznicu šetnice (Ulica Kralja Petra I Oslobodioca) i najprometnije gradske ulice za saobraćaj (Ulica Akademika Jovana Raškovića). Mobilijar je pristupačan osobama s invaliditetom. Klupe se nalaze neposredno uz popločani dio za šetnju, kao i kante za smeće. U parku je postavljena česma kod koje je na prilazu niski stepenik od pet centimetara, što predstavlja problem korisnicima električnih kolica. U parku se nalazi roštiljница koja na prilazu ima kosu ravan. Na izlazu, sa jedne strane parka, nalazi se kozmetički market koji je također pristupačan osobama s invaliditetom. Nije postavljena taktilna staza, a zvučnih semafora, iako su ranije postojali, više nema. U blizini nema parkinga s označenim mjestima za osobe s invaliditetom.

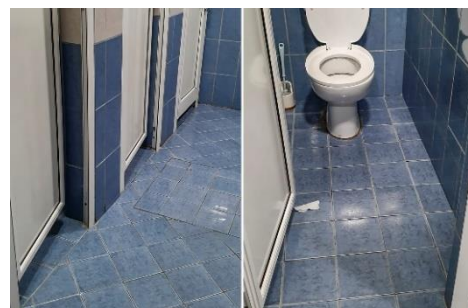
Preporuke:

- ✓ prilagoditi prilaz česmi korisnicima električnih kolica
- ✓ postaviti taktilnu stazu i zvučnu aplikaciju
- ✓ obezbijediti označena parking mjesta za osobe s invaliditetom

2.11. HOTEL „PRIJEDOR“

Hotel „Prijedor“ se nalazi na samoj obali rijeke Sane. Objekt je izgrađen 1984. godine i ima devet katova. Nalazi se u ulici Srpskih Velikana broj 14 i od centra grada je udaljen oko 400 metara. Veći dio objekta je prilagođen osobama s invaliditetom, međutim toalet nije. Hotel ima vlastiti parking s obilježenim mjestima. Na ulazu je manji stepenik, ali je postavljena kosa ravan. Hol je velik i prostran, iz njega se ulazi u caffe-slastičarnu koja je također pristupačna. Recepcija je prilagođena, s desne strane nalazi se spuštani dio za prilaz korisnicima kolica. Osoblje hotela je zainteresirano za obuku za rad s osobama s invaliditetom. Restoran hotela se nalazi na prvom katu. U hotelu postoji dizalo koji je u potpunosti prilagođeno osobama s invaliditetom. U dizalu ima dovoljno prostora, tipkaonica je i na Brajevom pismu, a ima i zvučnu signalizaciju. Od drugog do devetog kata su smještene sobe. Hodnici su prilično uski, ali s dovoljno prostora za kretanje. Kreveti u sobama su prilagođene visine, kao i kafe-stol i noćni ormarići. Toalet u sobama nije prilagođen osobama s invaliditetom, kao ni u holu hotela– wc šolja je standardne visine, u sobama je postavljena tuš kabina u koju korisnik invalidskih kolica bez pomoći druge osobe ne može ući.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do ulaza u objekt.
- ✓ Prilagoditi i obezbijediti toalet i u holu i u određenom broju soba.
- ✓ Educirati uposlenike za rad s osobama s invaliditetom.

2.12. CENTAR ZA PRIKAZIVANJE FILMA KOZARA

Centar za prikazivanje filma Prijedor- „Kino Kozara“ smješten je u prizemlju stambeno-poslovne zgrade. Objekt je zidane gradnje, izgrađen pedesetih godina prošloga stoljeća. Nalazi se na šetnici, u centru grada, u ulici Kralja Petra I Karađorđevića broj 14.

U blizini Centra ne postoji parking. Slijepim i slabovidnim osobama prilaz je znatno otežan jer u blizini objekta ne postoje taktilne oznake niti zvučni sefamori. Centru se može pristupiti pješice bez barijera, nema trotoara i u potpunosti je pristupačan za osobe s invaliditetom koji su korisnici invalidskih kolica i teško pokretne osobe.

Ulazna vrata su odgovarajuće širine a na njima je mali prag, niži od pet centimetara, što predstavlja prepreku korisnicima električnih kolica.

Hol ispred sale je velik i prostran. Toalet je prostran i pristupačan, ali wc školjka nije podignuta na odgovarajuću visinu niti ima potrebnih rukohvata. Ulaz u salu i sama sala su također pristupačni, s obzirom na to da su prva tri reda bez stepenica, a i prostor pored sjedišta je adekvatan za nesmetanu kretnju osobama koje koriste kolica. Određeni sadržaj u Centru prilagođen je osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ toalet prilagoditi osobama s invaliditetom
- ✓ omogućiti lakši prilaz Centru
- ✓ ugraditi taktilne staze

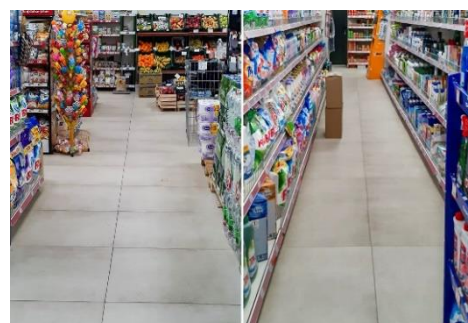
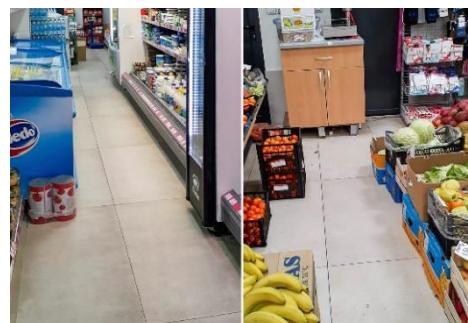
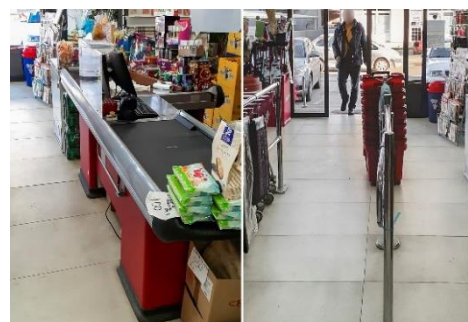

2.13. MARKET JOVIĆ

Market „Jović“ je trgovački objekt koji se nalazi u poslovnoj zgradi u kojoj se nalaze još i pekara i ljekarna. Smješten je u neposrednoj blizini rijeke Sane. Izgrađen je 2019. godine i nalazi se na adresi Srpskih velikana bb, u širem dijelu grada Prijedora. Objektu se može pristupiti pješice, bez barijera, ali u blizini objekta nema zvučnih semafora niti taktilnih oznaka. Objekt je arhitektonski pristupačan za osobe s invaliditetom. Posjeduje vlastiti parking, ali nema označeno parking mjesto za osobe s invaliditetom. Na prilazu do objekta nema stepenika niti drugih arhitektonskih prepreka, te mu osobe s invaliditetom mogu nesmetano pristupiti. Ulazna vrata su elektronska- klizna i široka. Police s artiklima su visine do dva metra, tako da donji dio jeste pristupačan korisnicima invalidskih kolica. Cijene artikala su istaknute velikim slovima. Voće i povrće je na pristupačnoj visini, pult također. Hodnici između polica su dovoljno široki za kretanju. Ne postoje taktilne oznake niti su cijene označene na Brajevom pismu. Prilaz naplatnoj kasi je adekvatan, kao i sama naplatna kasa. Osoblje je susretljivo i ne djeluje diskriminativno prema osobama s invaliditetom. Toalet nije dostupan kupcima, pa tako ni osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ prilagoditi i obezbijediti toalet za osobe s invaliditetom
- ✓ označiti mjesta za osobe s invaliditetom
- ✓ postaviti zvučnu signalizaciju i taktilne trake na prilazu objektu

2.14. RASKRIŽJE

Nalazi se u centru grada, 100 metara od šetnice i siječe ulice Akademika Jovana Raškovića i Vožda Karađorđa. Ovo raskrižje je jedno od najprometnijih, jer vodi do značajnijih ustanova i institucija, glavnog gradskog trga, gradske tržnice i sl. U blizini postoji parking koji nije propisno označen niti je odgovarajuće veličine za nesmetano parkiranje osoba s invaliditetom. Raskrižje je najprometnije i najpristupačnije osobama s invaliditetom. Prilaz raskrižju je također pristupačan. Na sva četiri trotoara ivičnjak je spušten, tako da se osobe s invaliditetom koje koriste invalidska kolica mogu kretati istim. Raskrižje je regulirano semaforom koji ima polje s odbrojavanjem trajanja crvenog i zelenog svjetla. Analizirano raskrižje nema govorni senzor na semaforu niti prilaz taktilnom stazom, što predstavlja problem slijepim i slabovidnim osobama jer im je prelaz preko ulice otežan, posebno preko dana kada je saobraćaj gust. Prije petnaestak godina postojao je senzor koji je nakon godinu-dvije promijenjen. Postavljen je novi semafor u koji nije ugrađen senzor.

Preporuke:

- ✓ ugraditi govorne senzore
- ✓ postaviti taktilne staze

2.15. RESTORAN „RIBARSKA PRIČA“

Restoran „Ribarska priča“ je smješten u neposrednoj blizini Ribnjaka „Saničani“. Objekt je zidane gradnje, napravljen devedesetih godina. Nalazi se u ruralnom dijelu grada, na adresi Saničani bb. Restoranu se može pristupiti pješice, bez prepreka. Međutim, ne postoje taktilne oznake ni zvučni semafori, tako da je slijepim i slabovidnim osobama otežan pristup. Objekt je arhitektonski pristupačan za osobe s invaliditetom. Posjeduje vlastiti parking koji nije asfaltiran. Ljetna bašta je ravna, asfaltirana i potpuno pristupačna za osobe s invaliditetom. Prvi dio zatvorenog dijela restorana je takođe pristupačan, a na ulazu u drugi dio, gdje se nalaze šank i kamin postoji stepenik visine oko pet centimetara, tako da osobe koje koriste manuelna invalidska kolica bez problema mogu proći, međutim, električna kolica će imati problem pri ulasku. Toalet je nepristupačan zbog malog prostora i uskih vrata. Umivaonik i wc šolja su također neprilagođeni. Osoblje je veoma ljubazno i susretljivo, te je izrazilo želju da se educira s ciljem bolje komunikacije i lakšeg rada s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ ugraditi taktilne trake do ulaza u objekt
- ✓ prilagoditi i obezbijediti toalet za osobe s invaliditetom
- ✓ prilagoditi stepenik koji se nalazi između prvog i drugog dijela restorana
- ✓ educirati zainteresirano osoblje.

2.16. UGOSTITELJSKI OBJEKT „DOWNTOWN“

Ugostiteljski objekt „DownTown“ je smješten na drugom katu poslovnog dijela stambene zgrade. Nalazi se na šetnici, u samom centru grada, na adresi Kralja Petra I Oslobođioca bb. Prilaz objektu je bez barijera i može mu se pristupiti pješice, ali slijepe i slabovidne osobe će imati poteškoće u snalaženju jer nema taktilnih oznaka niti zvučne signalizacije. Objekt je u potpunosti arhitektonski pristupačan za osobe s invaliditetom jer postoji dizalo. Na prilazu objektu su tri stepenika, ali s druge strane objekta– bočno, izgrađena je kosa ravan koja vodi do vrata dizala, koje je dovoljne veličine. Tipkaonica dizala nije označena Brajevim pismom. Unutrašnjost objekta je ravna s postavljenim stolovima koji su pristupačni osobama s invaliditetom. Šank se nalazi na sredini prostora i nema spuštene dio koji bi odgovarao osobama koje koriste kolica. Prilaz toaletu je ravan, ali unutrašnjost toaleta nije prilagođena, s obzirom na to da su vrata uska i da nema dovoljno prostora da se osoba koja koristi invalidska kolica okrene. Također, wc šolja nije podešena na adekvatnu visinu, niti ima bočne rukohvate. Osoblje jeste ljubazno, ali distancirano kada je u pitanju tema osoba s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ obezbijediti i prilagoditi toalet za osobe s invaliditetom
- ✓ označiti dizalo na Brajevom pismu
- ✓ visinu šanka prilagoditi korisnicima kolica
- ✓ educirati osoblje o komuniciranju i radu s osobama s invaliditetom.

2.17. ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE – FILIJALA PRIJEDOR

Ovaj objekt nalazi se u neposrednoj blizini šetnice u centru grada a čine ga visoko prizemlje i kat. U blizini se nalazi parking koji nema označenih mjesta niti dovoljno prostora za nesmetano parkiranje osoba s invaliditetom. Prilaz objektu je adekvatan za korisnike kolica, međutim slijepim i slabovidnim licima kretnja je otežana zbog nepostojanja taktilnih oznaka i zvučnog semafora. Arhitektonski, ali i informativno je potpuno nepristupačan za osobe s invaliditetom. Na ulazu se nalazi šest stepenika pored kojih nema ni kose ravni niti podizne platforme. Unutrašnjost objekta čine veliki i široki hodnik i uredi. Oglasna tabla je u visini na oko 170 cm i oglasi su ispisani sitnim slovima tako da npr. slabovidne osobe iste ne mogu čitati, a za slijepe nema oglasa na Brajevom pismu. Uposleni su prijatni i susretljivi, ali nisu obučeni za rad s osobama s invaliditetom, te im je, zbog prirode posla (svakodnevni rad sa strankama) neophodna edukacija. Toalet je namijenjen uposlenicima Zavoda i nije dostupan strankama. Na prvom katu su uredi stručnog kadra i službe, ravnatelja i šefa.

Preporuke:

- ✓ omogućiti korištenje toaleta OSI i prilagoditi ga njihovim potrebama
- ✓ postaviti ili uraditi kosu ravan, s obzirom na to da ima prostora za postavljanje iste
- ✓ oglasi bi se trebali štampati na Brajevom pismu (bar oni za prilagođena radna mjesta za slijepe i slabovidne) i u većem fontu
- ✓ educirati osoblje o radu s osobama s invaliditetom.

3. Dodatak - Obrazac za analizu pristupačnosti

(Molimo pažljivo analizirati i popuniti sve elemente upitnika. U koloni procjena stavljate oznaku da ili ne, a u komentar ispod upisujete specifične stavke za svaki objekt).

Naziv objekta:
Točna adresa:
Vrsta objekta i njegova svrha:

Rb.	Kategorija	Opis	Procjena
ZAJEDNIČKI ELEMENTI ZA SVE OBJEKTE			
1.	Prilaz do objekta	Može li se objektu pristupiti pješice bez barijera?	
		Jesu li trotoari prilagođeni za kretanje OSI?	
		Postoji li javni parking ili namjenski parking u blizini objekta od kojeg se može lako doći do objekta?	
		Postoji li parking mjesto za OSI koje je propisne veličine i obilježeno za OSI?	
		Postoji li pristupačan javni prijevoz koji vodi do objekta, s pristupačnom stanicom?	
		Postoji li taktilna oznaka koja vodi do objekta?	
		Postoje li zvučni semafori u blizini objekta?	
		Postoji li neprekinut pristupačan put kretanja od dolazne tačke do objekta?	
2.	Ulaz u objekt	Je li ulaz u objekt ravan ili postoji li alternativni način ulaska (kosa ravan, lift ili podizna platforma)?	
		Jesu li ulazna vrata šira od 90 cm, elektronska ili se otvaraju se prema unutra?	
		Je li ulazni hodnik bez prepreka i omogućava li kretanje korisnicima invalidskih kolica?	
3.	Unutrašnjost objekta	Jesu li hodnici ravni, bez barijera i dovoljne širine za nesmetano kretanje korisnicima kolica?	

		Jesu li usluge/prostorije unutar objekta pristupačne za OSI (uredi, šalteri, službe, i sl.)?	
		Ako se radi o objektu na više etaža je li svaka etaža pristupačna (postoji lift, kosa ravan ili podizna platforma koja vodi do gornje etaže)?	
		Jesu li pragovi manji od 5 cm ili ih nema nikako?	
4.	Prijemni pult, recepcija, šalter i sl.	Može li se prići pultu bez prepreka?	
		Je li pult podešen na visini za korisnike invalidskih kolica?	
		Postoji li pult za osobe oštećenog sluha i vida?	
5.	Lift (ako postoji)	Je li lift dovoljne veličine da u njega može ući osoba u kolicima i asistent?	
		Ima li lift oznake na Brajevom pismu?	
		Ima li lift zvučnu / govornu signalizaciju?	
6.	Toalet	Postoji li toalet za OSI koji je vidno označen?	
		Koristi li se toalet za OSI, je li otključan (ili postoje upute gdje dobiti ključ)?	
		Je li toalet prilagođen za OSI (veličina, školjka, držači i sl.)?	
		Postoji li vizualna i taktilna uputa za toalet?	
7.	Osoblje	Je li osoblje susretljivo i spremno pomoći OSI?	
		Postoji li način komunikacije osoblja i osoba s oštećenim sluhom / govorom?	
		Postoje li zvučne ili vizualne aplikacije u objektu?	
		Je li osoblje prošlo obuku za rad s OSI?	
SPECIFIČNI ELEMENTI ZA POJEDINE OBJEKTE			
8.	Ugostiteljski objekti (restoran, kafić i sl.)	Može li se kretati između stolova s kolicima ili štapom?	
		Jesu li stolovi prilagođeni za OSI (visina i fleksibilnost)?	
		Postoji li zvučna ili vizualna aplikacija?	
9.	Hoteli, moteli, prenoćišta	Može li se nesmetano prići svim dijelovima hotela (recepcija, restoran, dvorana, wellness i sl.)	

		Postoje li pristupačne sobe za OSI?	
		Postoje li zvučne ili vizualne oznake – aplikacije?	
10	Kulturni ili sportski centri	Postoji li sadržaj koji je prilagođen za OSI?	
		Postoje li prilagođena sjedišta za OSI?	
		Postoje li zvučne ili vizualne aplikacije, oznake?	
11	Javne šetnice, trgovi, parkovi i sl.	Je li javni prostor pristupačan za kretanje OSI?	
		Je li postavljeni mobilijar pristupačan za OSI?	
		Postoji li taktilna traka?	
		Postoji li zvučna ili vizualna aplikacija, oznake?	
		Postoji li javni toalet pristupačan za OSI?	

Završni komentar za objekt (upisati sve ostale elemente koji su važni za analizu pristupačnosti).